

BOLALARNING YOSH PSIXOLOGIYASIGA MOS INGLIZ TILI DARSLARINI LOYIHALASH

Ustoz: **Qobilova Kamola**

Maqola muallifi: **Abdugʻaniyeva Aziza**

Oʻquv yurti: Termiz davlat pedagogika instituti

Fakultet: Maktabgacha va boshlangʻich taʼlim

Yoʻnalish: Maktabgacha taʼlim

Guruh 24-04

Annotasiya: Bugungi globallashuv jarayonida xorijiy til, ayniqsa ingliz tilini erta yoshdan oʻrgatish taʼlimning eng muhim yoʻnalishlaridan biriga aylandi. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi oʻziga xos xususiyatlarga ega boʻlgani sababli ingliz tili darslarini loyihalashda pedagoglarning bu jarayonni psixologik, pedagogik va metodik jihatdan toʻgʻri tashkil etishi muhimdir. Bolalar nutqi, tafakkuri, eʼtibor va xotirasining shakllanish bosqichlari ularning til oʻrganish surʼatiga bevosita taʼsir koʻrsatadi. Shuning uchun darslarni loyihalashda yosh xususiyatlari bilan bogʻliq jarayonlarni chuqur oʻrganish zarur.

Mazkur maqolada bolalarning yosh psixologiyasiga mos ingliz tili darslarini tashkil etish metodlari, samarali faoliyat turlari, didaktik vositalar va zamonaviy yondashuvlar yoritib beriladi.

Kalit soʻzlar: Bola, nutq, tafakkur, yosh, globallashuv, metod, xotira, psixolog, muhit, maqsad, vazifa, oʻrgatish, yondashuv, didaktika, oʻyin, vizual.

Bolalar yosh psixologiyasi va til o'rganish jarayoni

Maktabgacha yosh (3–7 yosh) bolaning sensor, nutqiy, kognitiv hamda ijtimoiy-emotsional rivojlanish davri hisoblanadi. Bu davrda bola:

ko'proq takrorlash va kuzatish orqali o'rganadi;

qisqa muddatli e'tibordan uzoq muddatli e'tiborga o'tish bosqichida bo'ladi;

ramziy fikrlash endigina shakllanadi;

xotira ko'proq ixtiyorsiz tarzda ishlaydi;

o'yin faoliyati asosiy xulq-atvor turi hisoblanadi.

Shu bois ingliz tili darslariga o'yinlar, qo'shiqlar, multimediya materiallari, tasvirlar, harakatli mashqlarni ko'proq jalb qilish kerak. Tilning grammatik qoidalarini murakkab shaklda berish emas, balki kontekstual, vizual va eshitish asosida o'rgatish samaralidir.

Ingliz tili darslarini loyihalashning bosqichlari

1. Maqsad va vazifalarni aniqlash

Dars loyihasi bola yoshiga mos bo'lishi uchun maqsadlar real, qisqa va sodda bo'lishi zarur. Masalan:

ranglarni aytish;

hayvonlar nomlarini tanish;

oddiy salomlashuv shakllarini qo'llash;

“This is...”, “I have...” kabi sodda konstruksiyalardan foydalanish.

2. Yoshga mos metodlarni tanlash

Maktabgacha yoshdagilar uchun eng samarali metodlar:

TPR (Total Physical Response) – harakat orqali o‘rgatish;

O‘yin metodlari – rolli o‘yinlar, kartochkalar, konstruktorlar;

Vizual metod – rasmlar, rangli kartalar, interaktiv doska;

Audio-vizual metodlar – qo‘shiqlar, multfilmlar, qisqa dialoglar.

3. Didaktik vositalarni tanlash

Bolalar e’tiborini ushlab turish uchun:

rangli illyustratsiyalar;

flanelegraf materiallari;

kartochkalar;

maketlar va o‘yinchoqlar;

audio va video ko‘rsatuvlar zarur.

4. Dars jarayonining psixologik tamoyillari

Qaytarish – bolalar ko‘proq takrorlash orqali eslab qoladi.

Qisqa bloklarda o‘qitish – darsning har bir faoliyati 5–7 daqiqadan oshmasligi lozim.

Emotsional muhit yaratish – maqtov, rag‘bat bolani o‘rganishga undaydi.

Ko‘rgazmalilik – bolalar ko‘rgan narsasini tezroq qabul qiladi.

Ingliz tili darslarida qo‘llaniladigan faoliyatlar

1. Qo‘shiqlar va she’rlar

Quvnoq ritmik qo‘shiqlar bolalarning talaffuzini yaxshilaydi, so‘z boyligini oshiradi va eng muhimi — eshitish xotirasini faollashtiradi.

2. Rolli o‘yinlar

“Shop”, “Family”, “Animals” kabi mavzularda kichik sahna ko‘rinishlari orqali muloqot ko‘nikmalari rivojlanadi.

3. Fleɯ-kartlar bilan ishlash

So‘zlarni tanish va eslab qolishda eng samarali vositalardan biri.

4. Harakatli mashqlar

“Touch the red ball”, “Jump!”, “Stand up”, “Run” kabi buyruqlar orqali TPR metodikasi amalga oshiriladi.

5. Multimediali darslar

Qisqa videoroliklar va animatsiyalar bolalarning diqqatini jalb qiladi, mavzularni jonli tasavvur qilishlariga yordam beradi.

Yosh xususiyatlariga mos dars loyihasi namunasi

Mavzu: “Animals”

Yosh: 5–6 yosh

Maqsad: 5 ta hayvon nomini ayta olish.

Kerakli materiallar: rasmlar, fleɯ-kartlar, o‘yinchoqlar, audio-fayl.

Dars bosqichlari:

1. Salomlashuv va motivatsiya (3 daqiqa)

“Hello song” qo‘shig‘i orqali darsni boshlash.

2. Yangi so‘zlar bilan tanishtirish (7 daqiqa)

Cat, dog, lion, cow, bird — rasmlar orqali.

3. TPR mashqlari (5 daqiqa)

“Show me the lion”, “Jump like a cat” kabi harakatlar bilan mustahkamlash.

4. O‘yin (7 daqiqa)

“Find your animal” — o‘yinchoqlarni topish.

5. Yakuni (3 daqiqa)

O‘rganilgan so‘zlarni umumlashtirish va rag‘batlantirish.

Bolalarning yosh psixologiyasiga mos ingliz tili darslarini loyihalash ta’lim jarayonining sifatini oshiradi, bolalarda erta nutqiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlaydi va xorijiy tilga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi. To‘g‘ri tanlangan metodlar, vizual vositalar va emotsional muhit kichik yoshdagi bolalarni o‘qitishda muhim omil hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar tabiatan o‘yin orqali o‘rganadilar, shu sababli har bir darsning markazida o‘yin faoliyati bo‘lishi muhimdir. Shuningdek, darslarni yoshga mos tarzda qisqa bloklarga bo‘lib tashkil etish, ko‘proq takrorlash, qo‘shiqlar, vizual ko‘rsatmalar va harakatlarga asoslangan mashg‘ulotlarni qo‘llash eng yaxshi natijalarni beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘.B. Shoumarov, A. O‘ktamov. Maktabgacha ta’lim metodikasi. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Cameron, L. Teaching Languages to Young Learners. Cambridge University Press, 2018.

3. Pinter, A. Teaching Young Language Learners. Oxford University Press, 2017.
4. Solihova D., Xalilova M. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. – Toshkent: Tafakkur, 2021.
5. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. Pearson, 2015.
6. Krashen, S. Principles and Practice in Second Language Acquisition. Pergamon Press, 2013.

